

декларування залишків цукру у суб'єктів його зберігання (урядова постанова № 851 від 10.08.2011). Загальна потужність діючих і законсервованих цукрових заводів оцінюється в три мільйони тонн цукру, з яких понад один мільйон тонн – експортний потенціал [8]. Регулювання ринку цукру має відбуватися ринковими механізмами, в тому числі активністю державних операторів. Так, Аграрний фонд має здійснювати закупівлю цукру бурякового для формування державного інтервенційного фонду для підтримки цін на внутрішньому ринку. Але головним завданням

держави, в умовах значного профіциту цукру, є сприяння суб'єктам господарювання в експорті продукції. Без серйозної державної підтримки експорт на висококонкурентному світовому цукровому ринку є досить проблематичним. Основними споживачами вітчизняного цукру можуть бути країни СНД, Близького Сходу та Північної Африки. Перспективи подальших досліджень проблем стабілізації цінової ситуації на ринку цукру полягають в оцінці можливостей використання цукру, насамперед тростинного цукру-сирцю, для виробництва біоетанолу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шпикуляк О. Г. Проблеми економічних відносин в механізмі ціноутворення аграрного ринку / О. Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 77-82.
2. Капшук С. Стан та перспективи українського олієспрому / С. Капшук // Прпозиція. – 2011. – № 6. – С. 52-55.
3. Силивончик А. Юго-Восток – прекрасная страна / А. Силивончик // Бізнес. – 2008. – № 36. – С. 117-119.
4. Мадай А. На первый-второй / А. Мадай, Г. Тагаренко // Бизнес. - 2010. – № 3-4. - С. 58.
5. Хайкинботтом С. Мировой рынок масличных : тенденции и перспективы / С. Хайкинботтом // Олійно-жировий комплекс. 2008. – № 4(23). – С. – 13-17.
6. Маслак О. Ринок соняшнику : втрачені надії / О. Маслак // Прпозиція. – 2009. – №1. – С. 56-58.
7. Квітко Г. Буряковий армагедон / Г. Квітко // Прпозиція. – 2008. – № 4. – С. 44-46.
8. Маслак О. Як стабілізувати ціни на цукор та цукрові буряки / О. Маслак // Прпозиція – 2011. – № 10. – С. 42-45.

УДК 338.012

ПАСТУХОВА Т.Ю., аспірант

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У СВІТІ

У статті розглядаються стан молочної промисловості у світі. Здійснено моніторинг молочної галузі у світі за 1990-2010 роки. Визначено основні проблеми галузі та можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: молочна галузь, продуктивність, платоспроможність, сегмент ринку, експорт, імпорт, холдинг.

The problems of suckling industry of the world are examined in the article. Monitoring of suckling industry of the world is carried out for 1990-2010. The basic problems of industry and possible ways of their decision are certain.

Keywords: suckling industry, productivity, solvency, market segment, export, import, holding.

Вступ. Молочна галузь – складова харчової промисловості, яка об'єднує підприємства з виробництва молока та інших молочних продуктів. Вона займає важливе місце в економіці держави та забезпеченні населення продуктами харчування. Функціонування цього ринку залежить від багатьох факторів, найважливішими з яких є стан виробництва, наявність якісної сировинної бази, платоспроможність покупців, ринкова інфраструктура. Для забезпечення ефективного виробництва продукції підприємствами існує потреба володіти достовірною інформацією про стан молочного ринку та напрямки його майбутнього розвитку. Для цього потрібно періодично проводити аналіз поточної ситуації на ринку молока.

Постановка завдання. Проаналізувати сучасний стан молочної промисловості у світі, визначити всі позитивні та негативні тенденції, які відбуваються на ринку молочної продукції.

Результати. Молоко та молочна продукція займають вагоме місце у світових ресурсах продовольчої продукції. Загальний обсяг його виробництва у світі становив у 2010 році 709,2 млн. т, тобто більше на 8,3 млн тонн, або на 1,2%, ніж у 2009 році, коли цей показник становив 700,9 млн. тонн. У 1990 році світове виробництво молока складало 542,5 млн. тонн, а це менше на 166,7 млн. тонн, або на 30,7%, ніж у 2010 році. У виробництві молока у світі можна прослідкувати таку тенденцію: протягом 1990-1995 років обсяги виробництва спадали незначною мірою, але, починаючи з 1995 року, вони почали зростати. Найбільшу частку становить коров'яче молоко — 83,5 %, досить високу — буйволяче — 11,9, меншу козяче — 2,7, овече — 1,5, верблюже — 0,4 %. За 1990–2010 роки виробництво коров'ячого молока в світі збільшилося з 479,2 млн. т до 592,3 млн. т, або на 23,6 %. Проте щорічний приріст становить в сере-

дньому лише 1,12 %. Отже, для світового ринку молока характерне незначне зростання обсягів його виробництва і прогнозується, що така тенденція зберігатиметься в майбутньому. За прогнозами, до 2017 р. воно зросте до 807,0 млн т. Найбільше глобального приросту молока дадуть Китай, Індія, Пакистан, Бразилія, США, країни Океанії (рис. 1) [1].

Сьогодні світовими лідерами у виробництві молока є США, Індія і Китай. В 2010 році в Азії було вироблено 36 % від всього обсягу світового виробництва молока, в Європі - 31 %, в Північній Америці – 13 % (рис. 2) [2].

Необхідно відзначити, що розвинені країни досягли найбільших обсягів виробництва молока у 1990 році. У наступні роки виробництво молока у світі зросло за рахунок країн, що розвиваються [2].

Молоко споживається всім населенням світу, тому його виробляють у 232 країнах, для яких характерні свої темпи зростання обсягів виробництва. Так, Китай за останні 5 років збільшив виробництво молока на 8279 тис. тонн, Росія - на 1433 тис. тонн, Пакистан - на 3137 тис. тонн, Польща - на 524 тис. тонн. Україна у 2009 р. займала 12 позицію щодо виробництва молока у світі, їй належить 1,95 % від загального обсягу виробництва [3].

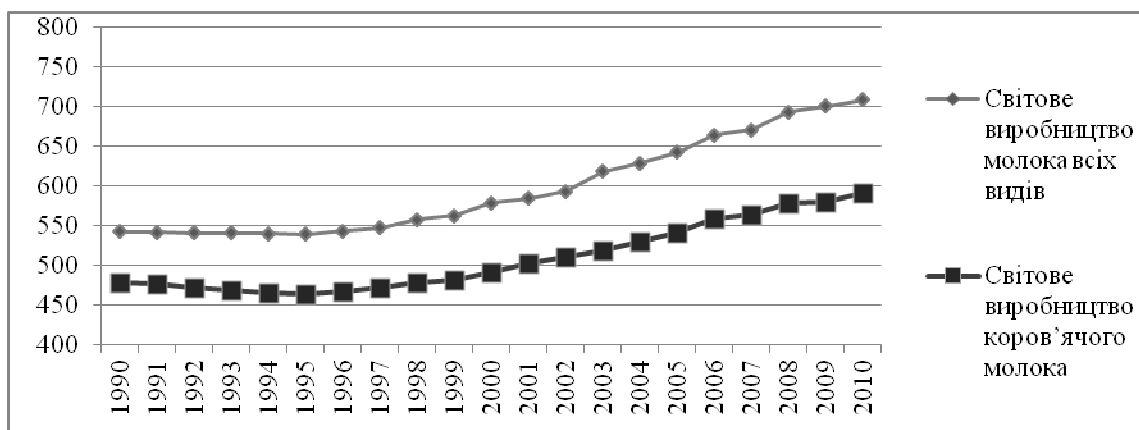

Рис. 1. Світове виробництво молока

Рис. 2. Розподіл світового виробництва молока в 2010 році у розрізі географічних регіонів

Обсяг виробництва молока в світі визначається наявним поголів'ям та продуктивністю. Так, поголів'я корів у світі збільшилося від 239,7 млн. голів у 2005 р. до 277,6 млн. голів у 2009 р., або на 15,8 %. Аналіз показує, що в країнах з поголів'ям від 5 млн. корів і більше налічується 75,04 млн. голів, або 27,03 % від усього стада в світі. Країн де кількість корів перевищує 2,5 млн. голів налічується 16,7 млн. голів – 6 відсотків. В більшості країн світу спостерігається зростання обсягу виробництва молоко-сировини за рахунок підвищення продуктивності корів. Так, у США протягом 2005-2009 рр. продуктивність корів зросла від 8877 кг до 9332 кг, у Китаї - від 2500 кг до 2832 кг, Росії - від 3202 до 3698 кг, Польщі

- від 4330 до 4776 кг, Україні - від 3490 кг до 4051 кг. Середня продуктивність корів у світі становить 2091 кг і тому склалася полярність: країни, які мають надій від корови понад 5000 кг, і ті, що мають менше 1000 кг [3].

Зазначимо, що протягом 2005-2010 рр. виробництво молока на одну особу зросло від 99,3 кг до 103 кг (табл. 1). Найбільше молока на одну особу у 2009 р. було вироблено в Нідерландах – 691,2 кг, Білорусі – 682,9 кг, Австралії – 440,6, Франції – 388,5 кг. В країнах ЄС цей показник протягом 2005-2009 рр. зменшився від 314,2 кг до 308,3 кг, або на 1,9 відсотка, що зумовлено перевищенням зростання населення над збільшенням обсягу виробництва молока.

Таблиця 1

Чисельність населення та обсяг виробництва молочної продукції на душу населення у розрізі регіонів світу у 2010 році

Регіон	Чисельність населення, млн. осіб	Обсяг виробництва молочної продукції на душу населення, кг/люд.
Північна Америка	340	277
Центральна Америка	200	83
Південна Америка	390	157
Європа	740	294
Азія	4160	62
Африка	1030	36
Океанія	35	700
Світ всього	69000	103

В 2010 р. світове споживання молочних продуктів досягло 103 кг/люд. (таблиця 2). Існує суттєва різниця у споживанні молока різними регіонами світу – у Західній Європі люди споживають близько 300 літрів, в той час як люди в Індонезії та В'єтнамі споживають близько 10 літрів молока кожного року. В той час, коли середнє річне споживання молокопродуктів у світі залишилось на рівні 2009 року, цей по-

казник у розвинених країнах дещо знизився у 2010 році в порівнянні з 2009 на 0,2 %, а у країнах, що розвиваються, навпаки, цей показник збільшився на 2,1 %.

Головна відмінність: населення північної Індії, Пакистана, Єгипту споживають багато молочної жиру (головним чином у вигляді топленого масла, де масова частка жиру не менше 99 %).

Таблиця 2

Динаміка споживання молочної продукції на душу населення

Роки	2000	2005	2007	2008	2009	2010
Об'єм споживання молочної продукції на душу населення, кг/люд.	95,0	100,1	102,5	103,4	103,0	103,0

Що стосується світового експорту молочної продукції, то він дещо знизився у 2010 році в порівнянні з 2009 роком. Об'єм світової торгівлі в 2010 році (без врахування внутрішньої торгівлі в країнах ЄС) молокопродуктами склав 46 млн. тонн, у 2009 році цей показник склав 49,8 млн. тонн. Тобто, у 2010 році спостерігається зниження даного показника

на 3,8 млн. тонн, або на 7,6 % в порівнянні з 2009 роком (таблиця 3).

В 2010 році, завдяки імпорту стран Азії та Російської Федерації, був досягнутий рівень торгівлі молочною продукцією у 6,5 %. Це характеризує перспективність міжнародної торгівлі і підкреслює той факт, що більшість молока у світі не йде на експорт, а зосереджено в основному у місцях виробництва [2].

Таблиця 3

Динаміка торгівлі молокопродуктами у світі у 2008-2010 роках

Роки	2008	2009	2010	Приріст 2010 до 2009, %
Світовий об'єм виробництва молокопродуктів (в перерахунку на молоко), млн. тонн	693,7	700,9	709,2	+1,2
Світовий об'єм торгівлі молокопродуктами (в перерахунку на молоко), млн. тонн	42,0	49,8	46,0	-7,6
Доля торгівлі	6,1	7,1	6,5	-

Рис. 3. Структура світового експорту у 2010 році

На сьогоднішній день найкрупнішими експортерами молочної продукції у світі є Нова Зеландія, ЄС, США, Австралія, Білорусь, Аргентина. У період 2009-2010 роки структура світового експорту молочних продуктів дещо змінилась. Частка Нової Зеландії у загальному об'ємі світового експорту збільшилася з 27,4 % до 33 %, Частка ЄС зменшилася з 23,5 % до 23 % (рис. 3).

Висновки. Досліджуючи тенденції розвитку світового ринку молока, дійшли висновку, що він

функціонує на досить високому рівні. Більшість країн світу мають вже сформований ринок із широким асортиментом молочної продукції та постійною кількістю споживачів.

Щороку обсяг виробленого молока у світі зростає. Найшвидшими темпами розвивається молочне виробництво в Китаї та Індії. Але досі перше місце по виробництву молока займають США. Україна ж у цьому списку займає лише 12 місце, тоді як має чудові природно-кліматичні умови для його виробництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ладика В. Світовий молочний ринок : стан та перспективи / В. Ладика, О. Маслак // Пропозиція. -2009. - №4. – С. 5-6
2. Маслак О. М. Основні тенденції розвитку світового ринку молока та молочної продукції / О. М. Маслак, Н. В. Вовченко // Вісник СНАУ. - 2008. - Вип. 8/1. - С. 59-62.
3. Маслак О. Світові тенденції молочного ринку / О. Маслак, Т. Хворост // Пропозиція . – 2010. – С. 44-46.
4. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.milkua.info

УДК 664.6-027.1(477)

ВОЛКОВА С.Ф., канд. екон. наук, доцент, **ЗОЛОТУХИНА А.О.**, магістр
Одесская национальная академия пищевых технологий

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ХЛЕБОПЕКАРНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

В статье проведен анализ состояния хлебопекарной промышленности Украины и перспективы ее развития, выделены ее основные проблемы, сформулированы предложения для их преодоления.

Ключевые слова: хлебобулочные изделия, хлебопекарная промышленность, эффективность, рентабельность, оборудование, рынок.

The analysis of the state of bakery industry of Ukraine and prospect of its development is conducted in the article, its basic problems are selected, suggestions are formulated for their overcoming.

Keywords: bakegoodss, bakery industry, efficiency, profitability, equipment, market.

Введение. Хлебопекарная промышленность Украины – одна из крупных высокотехнологизированных отраслей. Основным назначением хлебопекарных предприятий является выпуск хлеба и хлебобулочных изделий. По уровню производительности труда, концентрации производства, технологии и ассортименту продукции, хлебопечение занимает ведущее место и это положение является отправной позицией, с которой страна вступила в XXI век. Хлебобулочные изделия являются важным продуктом питания для большинства населения Украины (а для беднейших слоев – основным). Потребность в них присуща людям любого социального статуса и с любым уровнем дохода. Последнее влияет на размеры потребительского рынка хлебобулочных изделий, на предпочтения населения относительно определенных видов данной продукции.

Хлебопекарная промышленность в Украине имеет большое значение для поддержки социальной стабильности в обществе. Хлебопекарные предприятия удовлетворяют потребности всех слоев населения и бюджетных организаций в своей продукции, которая была, есть и остается продуктом номер один.

В последние годы деятельность хлебопекарных предприятий стала низкоэффективной, а для многих из них даже убыточной. Важными проблемами дальнейшего развития рынка хлебобулочных изделий является существенное улучшение снабжения потребителей качественной продукцией промышленной выпечки по приемлемой цене, получение на этой основе достаточной массы прибыли предприятиями-товаропроизводителями для обеспечения их устойчивой работы. Поэтому в современных условиях исследование рынка хлебобулочных изделий и поиск путей повышения эффективности деятельности хлебопекарных предприятий являются актуальными.

Постановка задачи. Целью данного исследования является анализ экономического состояния хлебопекарной промышленности Украины и перспектив ее развития, а также формулирование предложений для решения сложившихся в ней проблем.

В соответствии с поставленной целью задачи исследования включили в себя рассмотрение таких вопросов:

- анализ рынка;